

تعریف نامه

(اصطلاحات کتاب درسی دین و زندگی ۲)

نیازهای برتر

انسان ، اندکی که از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد ، خود را با نیازهای مهم تر روبرو می بیند . این نیازها به تدریج به دل مشغولی ، دغدغه و حتی درد متعالی تبدیل می گردند که قرار و آرام را از او می گیرد تا پاسخ آنها را نیابد ، آرام نمیگیرد این دغدغه و درد ، نشانه بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت است .

هدایت عمومی

خدای جهان ، آفریدگاری حکیم است ، یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می فرماید . آفرینش بی هدف ، نشانه نقص و ضعف و ناآگاهی است و این ویژگی ها نمی توانند در خداوند باشد پس ، هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است .

خدای حکیم

خدای جهان آفریدگاری حکیم است ؛ یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می فرماید

هدایت ویژه انسان

ویژگی ها و ارزش هایی که خداوند در وجود انسان قرار داده است ، سبب تمایز بنیادین او از سایر موجودات می شود . این ویژگی ها متناسب با هدف خلقت انسان ، یعنی تقرب به خداوند که نقرب به همه خوبی ها و زیبایی هاست ، می باشد .

عقل

وسیله فهم پیام الهی

دین

راه و روش زندگی

دین اسلام

راه و روشی است که خداوند برای انسانها برگزیده است.

اسلام

در برابر خدا تسلیم بودن

فطرت (ویژگی های فطری)

فطرت از کلمه فطر به معنی خلق و ابداع است . فطرت به معنی نوع خاص آفرینش است . پس وقتی از فطرت انسان سخن می گوئیم ، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی هایی است که در اصل آفرینش وی وجود دارد

وحی

کلمه وحی در قرآن کریم برای موارد مختلف به کار رفته و اختصاص به پیامبران ندارد. اما عالی ترین درجه آن مخصوص پیامبران است، به معنی القای معانی و معارف به قلب پیامبر از سوی خداوند و سخن گفتن خداوند و جبرئیل با اوست. از طریق وحی برنامه هدایت الهی به پیامبران داده می شد و آنان این برنامه را به مردم ابلاغ می کردند.

اعجاز و آیت

پیامبران از جانب خداوند، کارهای خارق العاده ای انجام می دهند که هیچکس نمی تواند مانند آن را انجام دهد. تا مردم در یابند که آنان با خداوند ارتباط دارند و از طرف او مأمور به پیامبری شده اند. قرآن کریم این آثار خارق العاده را ((آیت)) یعنی نشانه به علامت نبوت می خواند و دانشمندان اسلامی آن را معجزه می نامند.

عصمت

پیامبر زمانی می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که تحت تاثیر هوا های نفسانی قرار نگیرد و مرتکب گناه و خطا نگردد.

قوانین تنظیم کننده

در اسلام دسته ای از قوائد و قوانین وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازرسان عالی احکام و مقررات را تحت نظر قرار می دهند و کنترل می کنند.

تحدی

پیامبر اکرم از مخالفان می خواهد اگر در الهی بودن قرآن شک دارند، یک سوره مانند آن بیاورند، این دعوت به مبارزه تحدی را می نامند.

فرهنگ

مجموعه ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم که از آن به فرهنگ تعبیر می شود.

کاتبان وحی – حافظان وحی

نویسندگان قرآن را کاتبان وحی و حفظ کنندگان آیات را حافظان وحی می نامیدند.

ولایت

ولایت به معنای سرپرستی و رهبری می باشد.

طاغوت

کسانی که به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند در حالیکه خداوند آنها را تعیین نکرده و فرمان و قانونشان نشأت گرفته از قرآن، یعنی برخاسته از فرمان الهی نیست «طاغوت» نامیده می شوند. مراجعه به طاغوت و انجام دستور های وی بر مسلمانان حرام است.

قاعده نفی سبیل

قرآن کریم از مسلمانان می خواهد که سلطه بیگانگان را نپذیرند و زیر بار آن ها نروند؛ این حکم قرآن را ((قاعده نفی سبیل)) می گویند.

ولایت معنوی

سرپرستی و رهبری معنوی انسان ها توسط پیامبر و ائمه اطهار علیه السلام

شیعه

شیعه در لغت به معنی پیرو، یار و طرفدار است. در قرآن کریم نیز به همین معنا به کار رفته و حضرت ابراهیم علیه السلام شیعه و پیرو حضرت نوح معرفی شده است؛ با اینکه قرآن کریم آن بزرگوار را ((مُسلم)) نیز نامیده است.

تقیه

پنهان کردن آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد به گونه ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورد.

غیبت صغری

دوره اول امامت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه ایشان که تا سال ۹۲۳ طول کشید، ((غیبت صغری)) نامیده می شود.

غیبت کبری

مرحله ی دوم غیبت است و به دلیل طولانی بودن این دوره آن را غیبت کبری می نامند.

نواب اربعه یا نواب خاص

چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد امام هستند که در دوران غیبت امام با مردم در ارتباط بودند و آنها را رهبری می کردند.

قائم

یکی از لقب های امام زمان (ع) و به معنای قیام کننده است

ولایت معنوی امام زمان(ع)

امام (ع) به اذن خداوند از احوال انسان ها آگاه است و افراد مستعد به ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک ها و امداد های معنوی خویش برخوردار می سازد.

هدایت باطنی امام(ع)

حل بعضی از مشکلات علمی علماء، خبر دادن از پاره ای از رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مومنان و نمونه هایی از یاری رسانی های آن حضرت است.

تفقه

تلاش برای کسب معرفت عمیق است.

فقیه

افرادی که به معرفت عمیق در دین می رسند ، ((فقیه)) نامیده می شوند .

تقلید

تقلید در احکام ، به معنای رجوع به متخصص و عمل مطابق راهنمایی های آنان است .

مرجع تقلید

فقیه‌ی را که مردم از او تقلید می کنند مرجع تقلید می نامند .

ولی فقیه

ولی یعنی حاکم و سرپرست واز میان فقیهان دارای شرایط ، آن کس که توانایی لازم برای برپایی و اداره حکومت را دارد ، رهبری جامعه را به دست می گیرد و به پیاده کردن قوانین الهی در جامعه اقدام می کند ، فقیه‌ی که این مسئولیت را بر عهده دارد **ولی فقیه** نامیده می شود .

راویان حدیث

کسانی که بتوانند رویدادهای جدید زمان را بشناسد و توانایی تفقه در حدیث را داشته باشندو با مراجعه با احادیث حکم درست آن رویداد را برای مردم بیان کنند.

تقوا

یک حالت و قدرت روحی است که مانع رفتن انسان به سوی گناه می شود ، حافظ و نگه دارنده از گناه عمل می کند.

عدالت

عدالت مراتب دارد . عدالت پیامبر و امامان به معنای دوری از هر گونه ظلم است.

عدالت ولی فقیه

به ندرت از ولی گناه سر بزند عدالت یک فرد عادی باید به اندازه ای باشد که مردم به او اعتماد کنند و به دروغگویی و گناه مشهور نباشد.

مشروعیت ولی فقیه

آن فقیه‌ی که شروط ولایت را داشته باشد ، حکومت و رهبری او مورد پذیرش دین است . یعنی از نظر دین ((مشروعیت)) دارد که مردم را رهبری کند. در غیر این صورت ، پیروی از دستورات وی حرام است .

مقبولیت ولی فقیه

ولی باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش برد یعنی فقیه باید نزد مردم جامعه ی خود مقبولیت داشته باشد.

انسان عزیز

انسان عزیز کسی است که در مقابل دیگران تسلیم هوی و هوس نمی شود.

عزت

عزت به معنی نفوذ ناپذیری و تسلیم نبودن است .

عزت نفس

وقتی می گوئیم فلان شخص دارای عزت نفس است ، منظورمان این است که او نفسی نفوذ ناپذیر دارد و تسلیم نمی شود و کسی نمی تواند در اراده ی او نفوذ نماید .

ذلت

به معنی نفوذ پذیری و مغلوب و تسلیم بودن است .

انسان ذلیل

شخص ذلیل کسی است که خود را تسلیم هوی و هوس می شود .

تمایلات عالی

تمایلات عالی مربوط به خودِ عالی انسان که همان بعد روحی و معنوی اوست . مانند تمایل به دانایی و عدالت و شجاعت

تمایلات دانی

تمایلات دانی مربوط است به خودِ دانی که همان بُعد حیوانی و دنیایی است . مانند تمایل به ثروت و شهرت

نفس لواحه

دعوت عقل و وجدان که از ما می خواهد در حد نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند و آن زیبایی ها وجودمان را فرا بگیرد.

نفس اماره

دعوت هوی و هوس که از ما می خواهد فقط به تمایلات بعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

خانواده

مقدس ترین نهاد و بنای اجتماعی نزد خداوند است.